

Дело C-242/22 PPU**Резюме на преюдициално запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване:**

6 април 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal da Relação de Évora — Secção Criminal — 2.ª Subsecção
[Апелативен съд Евора (Португалия) — Наказателно
отделение] — Втори състав]

Дата на акта за преюдициално запитване:

8 март 2022 г.

Жалбоподател:

TL

Друга страна в производството:

Португалската държава

Предмет на главното производство

Жалба на TL, подадена в рамките на наказателно производство пред Tribunal da Relação de Évora (Апелативен съд Евора, Португалия) срещу определението на Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Първоинстанционен съд Бейжа), с което се отхвърля искането на TL за преразглеждане на въпроса относно недействителността, произтичаща от обстоятелството, че не му е бил назначен устен преводач или не му е бил осигурен писмен превод (TL е молдовски гражданин, който не разбира португалски и не говори този език) при налагането на принудителна мярка деклариране на самоличност и местоживеене, при призоваването му да се яви пред съда, за да бъде изслушан съгласно член 495, параграф 2 от Código de Processo Penal (Наказателно-процесуален кодекс; наричан по-нататък „НПК“) и при уведомяването му за решението, с което се отменя отлагането на изпълнението на наказанието.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 1—3 от Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 2010 г., стр. 1) и на член 3 от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. година относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 2012 г., стр. 1).

По преюдициалния въпрос

„Могат ли членове 1—3 от [Директива 2010/64/ЕС] и член 3 от [Директива 2012/13/ЕС] на Европейския парламент и на Съвета, разглеждани самостоятелно или във връзка с член 6 от ЕКПЧ, да се тълкуват в смисъл, че допускат разпоредба от националното право, съгласно която неназначаването на устен преводач и неосигуряването на писмен превод на процесуални актове от съществено значение за обвиняем, който не разбира езика на производството, се санкционира с относителна недействителност, чието прогласяване трябва да бъде поискано, като посочената национална разпоредба позволява тази относителна недействителност да отпадне с изтичането на определен срок?“

Разпоредби на правото на Съюза, на които се прави позоваване

Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство: членове 1—3.

Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство: член 3, параграф 6.

Разпоредби на националното право, на които се прави позоваване

Código de Processo Penal (Наказателно-процесуален кодекс): член 92, алинеи 1 и 2, член 120, параграф 1, параграф 2, буква с) и параграф 3, букви а) и d), член 122 и член 196.

„Член 92

Език на производството и назначаване на устен преводач

1. За извършване на процесуалните действия в писмена и в устна форма се използва португалският език, като в противен случай те могат да бъдат обявени за недействителни.

2. Когато лице, което не разбира или не владее португалски език, трябва да участва в производството, му се назначава преводач безплатно, дори когато председателят на състава или някой от участниците в процеса говорят използвания от това лице език.

[...]

Член 120

Недействителност, чието прогласяване трябва да бъде поискано

1. Прогласяването на всяка недействителност, различна от посочените в предходния член, следва да бъде поискано от заинтересованите лица, като за нея се прилагат правилата, установени в настоящия и в следващия член.

2. Освен на недействителността, предвидена в други законови разпоредби, може да се прави позоваване и на следните случаи на недействителност:

[...]

с) Неназначаване на устен преводач, когато това е задължително съгласно закона.

[...]

3. Прогласяване на предвидената в предходните алинеи недействителност се претендира:

а) в случай на недействителност на действие, на чието извършване присъства заинтересованото лице — преди това действие да е приключило.

[...]

д) При специални производства — в началото на съдебното заседание.

Член 122

Последици от обявяването на недействителността

1. Недействителността води до невалидност на процесуалното действие, в рамките на което тя е настъпила, както и до невалидност на процесуалните действия, които произтичат от него и които могат да бъдат засегнати от недействителността.

2. Прогласяването на недействителността определя процесуалните действия, които следва да се считат за невалидни, и ако е необходимо и възможно, се разпорежда те да бъдат извършени повторно.

3. При прогласяване на недействителността съдът разпорежда да бъдат запазени в сила всички процесуални действия, които могат да бъдат изключени от обхвата на нейните последици“.

Член 196

Декларация за самоличност и местоживееене

[...]

3. В декларацията се посочва, че [обвиняемият] е бил информиран:

a) относно задължението му да се яви пред компетентния орган или да остане на негово разположение, при условие че законът предвижда това или когато е надлежно призован за тази цел;

b) относно задължението му да не променя местоживееенето си или да не отсъства от дома си в продължение на повече от пет дни, без да съобщи новото си местоживееене или мястото, на което може да бъде намерен;

c) че последващи уведомления ще се изпращат с обикновена поща на адреса, посочен в параграф 2, освен ако обвиняемият не съобщи друг адрес посредством молба, подадена лично или изпратена с препоръчана поща в деловодството на съда, пред който се провежда производството към съответния момент;

d) че неспазването на разпоредбите на предходните параграфи е основание обвиняемият да бъде представляван от адвокат при извършването на всички процесуални действия, на които има право или е длъжен да присъства лично, а освен това е основание производството да бъде проведено неприсъствено;

e) че в случай на постановяване на осъдителна присъда декларацията за самоличност и местоживееене престава да поражда действие само след изтърпяване на наказанието“.

Разпоредби на международното право, на които е направено позоваване

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“): член 6, точка 3.

Кратко представяне на фактическата обстановка и главното производство

- 1 TL е молдовски гражданин, който не разбира португалски и не говори този език. На 10 юли 2019 г. TL е бил привлечен като обвиняем. Съответният протокол е бил съставен на португалски и е бил преведен на румънски —

официалният език на Молдова. На същата дата срещу TL е приета принудителната мярка подаване на декларация за самоличност и местоживееене (наричана по-нататък „ДСМ“) съгласно член 196 от НПК, като в тази декларация е записан адресът му.

- 2 TL не получава писмен превод на ДСМ на официалния език на Молдова, а именно на румънски, и при привличането му като обвиняем и при подписването на ДСМ не му е бил назначен устен преводач. В съдебното заседание TL е бил подпомаган от адвокат, а с оглед на извършване на процесуалните действия му е бил назначен устен преводач, който се заклева да изпълнява надлежно своите функции.
- 3 С присъда, постановена на 11 юли 2019 г., влязла в сила на 26 септември 2019 г., TL е осъден, при кумулиране на наказания, за престъпленията оказване на съпротива и принуда на длъжностно лице, наказуемо съгласно член 347, параграф 2 от Наказателния кодекс, за безразсъдно управление на моторно превозно средство, наказуемо съгласно член 291, букви а) и б) и член 69, параграф 1, буква а) от Наказателния кодекс, и за управление на моторно превозно средство без правоспособност, наказуемо съгласно член 3, параграфи 1 и 2 от Наредба-закон № 2/98, и му е наложено общо наказание от три години лишаване от свобода, чието изпълнение е отложено за същия период от време, както и акцесорно наказание забрана за управление на моторни превозни средства за срок от 12 месеца и глоба с дневен размер от 6 EUR за срок от 80 дни, на обща стойност 480 EUR.
- 4 Различните опити на Direção-Geral de Reentrada e Serviços Prisionais (Генерална дирекция „Реинтеграция и пенитенциарни служби“; наричана по-нататък „DGRSP“) да се свърже с TL на адреса, посочен в ДСМ, се оказват неуспешни, а преписката не съдържа никакво съобщение за промяна на адреса.
- 5 В резултат от приемането на решение от 7 януари 2021 г., на 12 януари 2021 г. TL е призован да се яви пред съда съгласно член 495, алинеи 1 и 2 от НПК с препоръчано писмо по обикновената поща с удостоверение за доставка в пощенската кутия на посочения в ДСМ адрес, за да бъде изслушан относно неизпълнението на задълженията, правилата за поведение и отговорностите, наложени му с посоченото съдебно решение. На 6 април 2021 г. на същия адрес с обикновена поща е изпратена призовка за нова дата с удостоверение за доставка в пощенската кутия. Тези призовки са изготвени на португалски език. TL не се явява пред съда на посочената дата.
- 6 На 9 юни 2021 г. е постановено определение, с което отлагането на наложеното наказание на TL се отменя и се издава заповед за задържане и въдворяване в затвор. На 25 юни 2021 г. определението е изпратено на адвоката на TL и на него самия с обикновена поща с удостоверение за доставка в пощенската кутия на адреса, посочен в ДСМ и влиза в сила на 20 септември 2021 г. Това определение е изпратено на TL на португалски

език, без да му е предоставен съответният писмен превод на официалния език на Молдова — румънският.

- 7 На 30 септември 2021 г. TL е задържан с цел изпълнение на наказанието лишаване от свобода за срок от три години. Заповедта е изпълнена на новия му адрес. От тази дата насам TL се намира в затвора.
- 8 На 11 октомври 2021 г. TL назначава адвокат по делото. Впоследствие иска от Tribunal Judicial da Comarca de Beja, Juízo de Competência générica de Cuba (Първоинстанционен съд Бейжа, Съд с обща компетентност Куба, наричан по-нататък „първоинстанционният съд“) да преразгледа въпроса относно недействителността поради неназначаване на устен преводач и неизвършване на писмен превод на следните процесуални документи:
  - декларация за самоличност и местоживееене (ДСМ),
  - призовка за лично изслушване съгласно член 495, параграф 2 от НПК относно основанията за отмяна на отлагането на изпълнението на наказанието лишаване от свобода, наложено в хода на производството,
  - уведомяване за определението за отмяна на отложеното изпълнение на постановеното наказание.
- 9 С определение от 20 ноември 2021 г. съдът отхвърля искането на TL с мотива, че тъй като неназначаването на устен преводач и липсата на писмен превод на посочените процесуални документи са основания за относителна недействителност, които е трябвало да бъдат своевременно изтъкнати, недействителността се счита за отстранена, тъй като постановяването ѝ не е претендирано в предвидените в член 120, параграф 3, букви а) и d) от НПК законови срокове.
- 10 Тъй като не е съгласен с това решение, TL подава въззивна жалба пред Tribunal da Relação de Évora (Апелативен съд Евора, наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“), като иска отмяна на обжалваното решение и замяната му с друго, което да обяви за несъществуващи в правния мир призоваването му в качеството на обвиняем, ДСМ, определението за отмяна на отложеното изтъпяване на наказанието и съответното уведомление за него, както и да обяви за недействителни всички последващи процесуални актове.

Основни доводи на страните в главното производство

Доводи на TL

- 11 TL поддържа, че що се отнася до йерархията на източниците на правото, националната доктрина и съдебна практика защитават основно тезата, че ЕКПЧ заема междинна позиция между Конституцията на Португалската

република (наричана по-нататък „Конституцията“) и обикновените закони. Затова, макар в португалския национален правен ред ЕКПЧ да има субконституционен ранг, съгласно член 8, параграф 2 от Конституцията тази конвенция има по-висок ранг от този на обикновените закони, поради което в случай на стълкновение с НПК, ЕКПЧ има предимство.

- 12 Мерките и минималните стандарти на ЕКПЧ, прилагани от органите на Европейския съюз, са в основата на Директиви 2010/64 и 2012/13. Директива 2010/64, която е публикувана в *Официален вестник на Европейския съюз* на 26 октомври 2010 г. и чийто срок за транспониране в Португалия е изтекъл на 27 октомври 2013 г., е пряко приложима в тази държава членка, считано от 28 октомври 2013 г., поради което предвид датата на настъпване на фактите в главното производство тя е приложима в настоящия случай.
- 13 Обстоятелството, че Португалия не е транспонирала тази директива, не означава, че тя не е в сила в португалския правен ред и в правния ред на Европейския съюз по силата на принципа на съответстващо тълкуване. Съгласно практиката на Съда, макар такова съответстващо тълкуване да не е възможно, дадена директива може да бъде пряко приложима, без да е транспонирана, ако е изтекъл срокът за транспонирането ѝ, ако тя предоставя права и ако съдържанието на нормата, с която се предоставят тези права, е достатъчно ясно, точно и безусловно, както е в настоящия случай. Така, макар да не е транспонирана в Португалия, всички условия са изпълнени, за да има Директива 2010/64 пряко действие във вътрешния правен ред и да поражда преки последици, по-специално да има вертикален директен ефект, така че позоваване на непосредствената ѝ приложимост може да се направи пред всяка юрисдикция на Съюза.
- 14 Следователно е от съществено значение ясно да се определят приложимостта и гарантирането на правото на устен преводач в хода на цялото производство, тъй като на практика TL е разполагал с такъв само в съдебното заседание. Що се отнася обаче до превода на процесуални документи, Директива 2010/64 ясно определя списък на подлежащите на превод документи, които са определени като „минимални права“, аналогично на член 6, параграф 3 от ЕКПЧ, който конкретизира минимален брой документи, които законодателят на Съюза е счел за разумно и подходящо да определи.
- 15 В това отношение в решение от 12 октомври 2017 г., *Sleutjes (C-278/16, EU:C:757:2017)* Съдът постановява, че „член 3 от Директива 2010/64/ЕС [...] следва да се тълкува в смисъл, че акт като предвиденото в националното право определение, с което се налагат наказания за леки престъпления и което се постановява от съд в едностранно и опростено производство, е „документ от съществено значение“ по смисъла на параграф 1 от този член, като в съответствие с поставените в тази разпоредба изисквания следва да се осигури писмен превод на този документ на заподозрените, обвиняемите

или подсъдимите, които не владеят съответния език на производството, за да могат те да упражнят правото си на защита и по този начин да се гарантира справедлив съдебен процес“.

- 16 Португалското наказателно законодателство не съдържа норма, която да въвежда подобен списък на минимални права или на подлежащи на превод документи, нито предвижда минимален брой документи, които трябва да се преведат. Това право на писмен превод на документите от съществено значение обаче се налага пряко на португалската държава и нейните юрисдикции, които по принцип са длъжни да разпоредят превод на „[...]всяко решение за лишаване от свобода, всяко повдигнато обвинение или обвинителен акт и всяко съдебно решение“, заедно с документите, които трябва да се добавят в съответствие с член 3, параграф 3 от тази директива.
- 17 Следователно е трябвало да бъдат преведени процесуалните актове за привличане като обвиняем и подписаната ДСМ, както и определението, с което е отменено отложеното изпълнение на наказанието, тъй като става въпрос за осъдително решение за лишаване от свобода, както и съответното уведомление за него. Подобни преводи не са извършени.
- 18 Също така в решение от 12 октомври 2017 г., *Sleutjes* (C-278/16, EU:C:2017:757:[757]) се твърди, че ако едно осъдителното решение е „[...]съставено единствено на езика на съответното производство и е адресирано до лице, което не владее този език, това лице не може да разбере в какво е обвинено, поради което не може да упражни ефективно правото си на защита, ако не разполага с превод на посоченото определение на език, който разбира“.
- 19 От друга страна Директива 2012/13 относно правото на информация в наказателното производство се прилага пряко в Португалия считано от 2 юни 2014 г. и е приложима и към настоящото производство предвид датата на настъпване на фактите, които са предмет на делото.
- 20 Правото на подсъдимия да бъде информиран на език, който разбира, е конкретно и ефективно право, закрепено в решение на Европейския съд по правата на човека от 19 декември 1989 г. по дело *Kamasinski c/y Австрия*, така че не е достатъчно съдебните органи само да назначат устен преводач, а е необходимо и последващо упражняване на надзор върху изпълнението на неговата функция.
- 21 Член 6 от ЕКПЧ, [точка 3], букви а) и д), предвижда, че обвиняемият има най-малкото право „да бъде незабавно и в подробности информиран за характера и причините за обвинението срещу него на разбираем за него език“, както и да „да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда“.
- 22 Тъй като законите разпоредби са ясни и изчерпателни и гарантират, че обвиняемият трябва да разполага с устен преводач и писмен превод от

началото до края на производството, обичайната практика да се назначава устен преводач само в съдебното заседание, какъвто е настоящият случай, не е достатъчна.

- 23 Тъй като в случая са нарушени правата на жалбоподателя на устен превод и на писмен превод на материалите по делото, както и произтичащото от споменатите директиви право на информация, нарушени са също така и произтичащите от тях задължения и отговорности за португалската държава, включително за нейните юрисдикции.
- 24 Предвид факта, че TL е чужд гражданин, който не разбира и не владее португалски език, би следвало да му бъде назначен преводач за всяко процесуално действие, на което той присъства, особено когато му се предоставя информация за неговите права и задължения, както е предвидено в член 92, параграф 2 от НПК.
- 25 За да бъде държан отговорен за неизпълнението на задълженията, които е имал по силата на ДСМ, TL трябва да е разбирал какви са те, което изобщо не е било така, тъй като не му е бил предоставен никакъв превод. Всъщност не е сигурно, че TL е разбирал дори частично значението на тези задължения и отговорности, а още по-малко, че е бил в състояние да изтъкне вредните последици от неназначаването на устен преводач и непредоставянето на писмен превод на няколко процесуални акта преди влизането в сила на определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието.
- 26 Така привличането му в качеството на обвиняем и подписването на ДСМ, както и други последващи процесуални актове, включително уведомлението за определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието, не може да са процесуално релевантни предвид основното право на защита на жалбоподателя и конституционното му право на справедлив процес, какъвто е възможен само ако му бъдат дадени съответните възможности да се защити без да бъде поставян пряко или косвено в неизгодно положение спрямо неговите опоненти и в частност спрямо прокурора като обвинител.
- 27 Изтъкнатите от жалбоподателя основания за недействителност, а именно неназначаването на устен преводач и непредоставянето на писмен превод на призовката да се яви в качеството на обвиняем, на подписаната от него ДСМ и на определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието и уведомлението за него, не могат да бъдат отстранени (вж. решение на Tribunal da Relação de Évora (Апелативен съд Евора), дело № 55/2017.9GBLGS.EI).
- 28 Ето защо, наред с останалото, привличането като обвиняем, подписването на ДСМ и определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието и съответното уведомление за него е трябвало да бъдат преведени на майчиния език на жалбоподателя. Освен това жалбоподателят е трябвало да разполага с устен преводач от момента на привличането му като обвиняем и

подписването на ДСМ, който да бъде назначен от полицията или от прокуратурата в момента на задържането му или най-малкото от момента, в който е бил приканен да подпише представените му от органите документи, така че да се гарантира, че е разбрал задълженията, които поема като следствие от ДСМ.

- 29 В действащото наказателно-процесуално законодателство ДСМ е документ от съществено значение съгласно член 3, параграф 1 от Директива 2010/64 и следователно трябва да бъде преведен на родния език на обвиняемия, тъй като в този документ се споменават задълженията, предвидени в член 196, параграф 3 от НПК.
- 30 Освен това, след като португалската държава има позитивното задължение да извърши определени действия, за неизпълнението им носи отговорност единствено тя, така че изтъкнатите процесуални нарушения не могат да бъдат отстранени поради обстоятелството, че адресатът на акта не претендирал своевременно тяхното установяване, най-вече защото тези нарушения са по вина на съдебните органи. Освен това възложените на тези органи задължения предполагат дерогация на всички норми на националното право, които не са съответни на разпоредбите на цитираните директиви, определящи общ режим в Съюза, включително система за позоваване на недействителността, целяща да бъдат отстранени пропуските, за които отговорност носи държавата.
- 31 Следователно процесуалните действия, разглеждани в настоящото дело, а именно привличането като обвиняем, подписването на ДСМ, определението, с което се отменя отложеното изтърпяване на наказанието на жалбоподателя и съответното уведомление, не съществуват в правния ред, тъй като не са били валидни от самото начало, поради което доколкото не могат да пораждаат правно действие трябва да бъдат прогласени за абсолютно недействителни и да бъдат извършени повторно, което предполага отмяна на последващите актове.
- 32 От друга страна се оспорва твърдението, че правото на жалбоподателя да бъде изслушан е било спазено, тъй като е бил представляван от служебен адвокат в хода на цялото производство. Всъщност освен че назначеният адвокат не го е представлявал при привличането му като обвиняем, нито при подписването на ДСМ, този адвокат е присъствал само в съдебното заседание и на изслушването по член 495, параграф 2 от НПК и е поискал разсрочено плащане на наложената на жалбоподателя глоба. Не се е произнесъл предварително по никое решение, засягащо сериозно основните права на жалбоподателя. В този смисъл не може да се каже, че правото на жалбоподателя да бъде изслушан е било упражнено посредством назначения му служебен адвокат, поради което е нарушено и това негово право съгласно НПК.

- 33 Провалът на опитите на органите да установят контакт с жалбоподателя с цел прилагане на режима на условно изпълнение на наказанието, който провал е единственият мотив за отмяна на отлагането на наказанието, както и неполучаването на практика на призовките за явяване пред съда по смисъла на член 495, параграф 2 от НПК и на решението за изтърпяване на отложеното наказание лишаване от свобода, се дължат на промяна на адреса на жалбоподателя, който твърди, че не е получил тези уведомления, тъй като е престанал да живее на адреса, посочен в ДСМ, и понеже ДСМ не е била преведена, той не е знаел, че е длъжен да уведоми съда за промяната на своя адрес.

Мотиви на определението на Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Първоинстанционен съд Бейжа), с което се отхвърля жалбата на жалбоподателя

- 34 Първоинстанционният съд не уважава изложените от TL доводи, а напротив — приема доводите, изтъкнати от прокуратурата в нейното становище, на което се основава, за да постанови обжалваното определение, с което отхвърля искането на жалбоподателя, приемайки, че неназначаването на устен преводач и липсата на писмен превод на посочените процесуални документи съставляват основания за относителна недействителност и следователно те е трябвало да бъдат изтъкнати в установения от закона срок, поради което недействителността вече е отпаднала към датата на постановяване на определението.
- 35 Посоченият първоинстанционен съд постановява, че неназначаването на устен преводач или неизвършването на писмен превод за неразбиращ или неговорещ португалски език обвиняем във връзка с привличането му като такъв и уведомлението за постановеното решение съгласно член 495 от НПК, съставляват основание за относителна недействителност, чието постановяване трябва да бъде претендирано в съответствие с член 120, параграф 1, буква с) от НПК.
- 36 Съгласно член 120, параграф 3, букви а) и d) от НПК недействителността поради неизвършен писмен превод на постановлението за привличане като обвиняем в съответствие с член 495 от НПК се приема за отпаднала поради това, че към момента на това привличане не е направено позоваване на тази недействителност, нито в началото на съдебното заседание или най-късно преди влизането в сила на решението, с което е отменено отлагането на наложеното на обвиняемия наказание лишаване от свобода.
- 37 Освен това първоинстанционният съд твърди, че е запознат със съдържанието на Директива 2010/64 относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и с Директива 2012/13 относно правото на информация.

- 38 Въпреки че по правило една директива поражда действие само от момента на нейното транспониране, съгласно практиката на Съда на ЕС директива, която не е транспонирана или е транспонирана неправилно, може да има определено пряко действие (вертикално пряко действие) и лицата могат да се позовават на нея пред съда в следните случаи: а) ако не е транспонирана в националното право или ако е била транспонирана неправилно; б) ако разпоредбите на директивата са безусловни и достатъчно ясни и точни; в) ако разпоредбите на Директивата предоставят права на лицата и г) ако срокът за транспониране е изтекъл.
- 39 Първоинстанционният съд обаче не счита, че в светлината на тази директива на Съюза е било дерогирано пряко и изрично вътрешното право, и по-специално член 120, параграф 1, буква с) от НПК, който предвижда относителна недействителност, която е трябвало да бъде изтъкната, поради неназначаване на устен преводач в случаите, когато законът определя това като задължително, като позоваването на тази недействителност трябва да се направи в предвидения в параграф 3 на този член срок.
- 40 Възприемането на такова общо и абстрактно тълкуване (дерогиране на вътрешното право), без да се придаде полезно действие на член 120, параграф 1, буква с) от НПК, би било незаконосъобразно и не съответства на принципите на Съюза, които са задължителни за португалската държава (и за юрисдикциите), и по-специално на принципа на съответстващо тълкуване, за което претендира TL.
- 41 В светлината на гореизложеното посоченият съд счита, че липсата на писмен превод и неназначаването на устен преводач в хипотезата на чужденец, който не разбира португалски език, за целите на уведомяването му за произтичащите от ДСМ задължения или на уведомлението относно определеното за изтърпяване на отложеното наказание лишаване от свобода, съставляват основания за относителна недействителност, чието постановяване трябва да се претендира съгласно разпоредбите на член 120, параграф 1, буква с) от НПК. Позоваването на подобна недействителност трябва да се извърши съгласно член 120, параграф 3, букви а) и d) от НПК, който определя срокове за тази цел, след изтичането на които недействителността се счита за отпаднала.
- 42 От друга страна, TL е присъствал на съдебното заседание, като му е бил назначен подходящ преводач и е бил подпомаган от адвокат. Той е могъл да упражни напълно правото си на защита по време на заседанието, в хода на което е бил информиран за деянията, в които е обвинен, и му е била връчена окончателната присъда (всички тези действия са преведени устно по време на съдебното заседание).
- 43 В хода на съдебното производство е спазено правото на подсъдимия да бъде изслушан: на TL са връчени надлежно всички постановени решения и определения, той е бил представляван от адвокат постоянно по време на

цялото производство, на който са връчени надлежно всички съставени процесуални документи (съдебно решение, определения за призоваване на TL за изслушване и определение за отмяна на отложеното изтърпяване на наказанието лишаване от свобода).

- 44 Всички решения и определения, постановени в хода на производството, са влезли в сила, тъй като не са били обжалвани, поради което всеки порок, допуснат в хода на производството, се счита за отстранен. Следователно поради изложените по-горе мотиви първоинстанционният съд отхвърля като неоснователно искането на TL за преразглеждане на посочените основания за недействителност.

Кратко изложение на основанията за преюдициалното запитване

- 45 Директиви 2010/64 и 2012/13 не са транспонирани в португалското право и сроковете им за транспониране са изтекли съответно на 27 ноември 2013 г. и на 2 юни 2014 г.

- 46 Предвид изложените от TL доводи въпросите, които следва да бъдат разгледани и разрешени, са следните:

а) Трябва да се определи дали Директива 2010/64 и Директива 2012/13 имат „вертикално непосредствено действие“ във вътрешния правен ред, като се прилагат с предимство пред националното право, а в случай, че не е налице вертикално непосредствено действие, дали те се прилагат субсидиарно чрез тълкуването на националното право съгласно „принципа на съответстващо тълкуване“ (съгласно решение от 13 ноември 1990 г., *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, т. 8).

б) В случай на вертикален директен ефект или на съответстващо тълкуване следва да се определи дали процесуалните действия, чиято валидност оспорва жалбоподателят (привличане като обвиняем, подписване на ДСМ, призоваване за целите на член 495, параграф 2 от НПК и връчване на определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието лишаване от свобода) попадат в обхвата на понятието „документи от съществено значение“ по член 3 от Директива 2010/64, за да се гарантират „минималните права“, посочени в член 6, параграф 3 от ЕКПЧ, и дали при посочените действия е трябвало да бъде гарантирано правото на устен и писмен превод, посочено в членове 1—3 от тази директива и член 3, параграф 1, буква г) от Директива 2012/13.

в) При утвърдителен отговор на предходния въпрос следва да се определят процесуалните последици от неназначаването на устен преводач и от неосигуряването на писмен превод на тези актове и следователно да се определи дали е съвместимо с директивите възприетото от първоинстанционния съд тълкуване на член 120, параграф 3 от НПК, съгласно което се считат за отпаднали като основания за обявяване на

недействителност пороците липса на писмен превод на акта за привличане на ТЛ като обвиняем, на подписаната ДСМ, на призовката за целите на член 495, параграф 2 от НПК и на уведомлението за определението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието поради това, че посочените пороци не са били изтъкнати в момента на привличането като обвиняем, в началото на съдебното заседание или определението да е влязло в сила.

- 47 Запитващата юрисдикция иска да установи дали е съвместимо с приложението на цитираните директиви защитаването от първоинстанционния съд тълкуване на член 120, параграф 3 от НПК, че когато е не е извършен писмен превод и не е назначен устен преводач при подписването на ДСМ, при призоваването на обвиняемия да се яви пред съда за изслушване съгласно член 495, параграф 2 от НПК или при уведомяването му за решението за отмяна на отложеното изпълнение на наказанието лишаване от свобода недействителността трябва да се счита за отпаднала, щом тези пороци не са изтъкнати в предвидените в посочения член срокове.
- 48 Налице е казус, в който се прилага правото на Европейския съюз. Поставя се въпросът коя е адекватната процесуална санкция за невалидните наказателнопроцесуални действия, които се уреждат посредством правни актове на Съюза. Поради това се приема за задължително да бъдат спазени преследваните с разглежданите директиви цели, тъй като държавите членки са длъжни да прилагат правото на Съюза в националната си правна система при зачитане на специфичните им характеристики, в съответствие с член 291 ДФЕС. Тази предпоставка се основава на принципите на лоялност в рамките на Съюза, на лоялно сътрудничество и на цялостна съгласуваност на правото на ЕС, като от това следва, че нарушенията на правните норми на Съюза не може да не бъдат санкционирани, ако целта е да се гарантира изпълнението на целите, преследвани с нарушените норми.
- 49 Запитващата юрисдикция счита, че императивният характер на прилагането на разпоредбите на директивите, които в случая имат вертикален директен ефект, в светлината на принципа на предимство на правото на Съюза, предполага да не се прилагат разпоредбите на националното право, противоречащи на разпоредбите на посочените актове на Съюза. Според запитващата юрисдикция обаче, в настоящия случай следва да се провери дали режимът за отпадане на недействителността, установен в член 120, параграф 3 от НПК, който е бил приложен към обжалваното решение, действително противоречи на правилата на директивите, които следва да бъдат приложени, или може да се прилага успоредно с тях.
- 50 В правния ред на Европейския съюз, съгласно изрично предвидените в член 267 ДФЕС условия, когато въпрос за тълкуване на правото на Съюза е повдигнат по всящо пред национална юрисдикция дело, в зависимост от това дали нейните решения подлежат на обжалване тази юрисдикция може

или трябва да сезира Съда на Европейския съюз. В случая обаче, като се има предвид, че съгласно член 400, параграф 1, буква с) от НПК решението, което следва да се вземе, не подлежи на обжалване по общия ред, запитващата юрисдикция е длъжна да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС по силата на член 267 от ДФЕС.

- 51 Освен това, тъй като става дума за задължение да се отправи преюдициално запитване, в настоящия случай не е налице никое от обстоятелствата, при които съгласно практиката на Съда националната юрисдикция е освободена от това задължение, тъй като нито директивите, които трябва да бъдат приложени, са ясни сами по себе си, нито практиката на Съда съдържа разяснения на тези директиви, по-конкретно във връзка с въздействието им върху поставения въпрос. Следователно не сме изправени пред случай на освобождаване от задължението за отправяне на преюдициално запитване, предвидено в съдебната практика.
- 52 Следва също да се отбележи, че член 267, параграф 4 от ДФЕС изрично предвижда, че „Ако такъв въпрос бъде повдигнат по всячко дело пред национален съдебен орган във връзка със задържано лице, Съдът на Европейския съюз се произнася в най-кратък срок“. Като се има предвид, че жалбоподателят по настоящото дело е задържан от 30 септември 2021 г. в изпълнение на решението за изтърпяване на отложено наказание лишаване от свобода, и като се има предвид, че жалбата поставя под въпрос валидността на това решение, преюдициалното запитване следва да се разгледа по реда на бързото или на спешното производство съгласно член 105 и сл. от Процедурния правилник на Съда и член 23а от Статута на Съда.
- 53 За това, предвид изложените по-горе съображения, настоящият съдебен състав на Апелативен съд Евора, наказателно отделение, постановяват:
1. Да се изпрати на Съда формулираният по-горе преюдициален въпрос.
  2. Да се поиска преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на бързото или на спешното производство съгласно член 267, параграф четвърти от ДФЕС, член 105 и сл. от Процедурния правилник на Съда и член 23а от Статута на Съда.